

СССР ҚИШЛОҚ ХҲҲЖАЛИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАТИШ ТЎҒРИСИДА

(Боши иккинчи бетда)

Чорвачилик эҳтиёжи учун келадиган бутун дон қайта ишланган ва балас этилган ҳолда ишлатилишига аришишни ўз олдига мақсад қилиб қўймоқдамиз. Бунинг учун давлат аралаш озуқа саноатини ҳам, колхозлар, совхозлар, хўжаликларни корхоналардаги аралаш озуқа тайёрлашни ҳам ялдам ривожлантириш кўзда тутилмоқда.

Бунда шунинг қайд қилмай бўлмайдиган, бир қатор теңдарад мутлақ нотўғри жонда қўйилган ташламоқда. Хўжаликлар, районлар ва ҳаёт об-ҳолларининг баъзи раҳбарлари пичан, сепаж, си-нос, илдаммева ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини яхшилаш тўғрисида тегишли ҳаммуҳим қилмаётганлар. Озуқа етишмовчилигини концентрат ҳисобига, қўнча давлат ресурсларидан олинадиган дон ҳисобига қўйишга интилоқлар. Натижада молларни боқибди дон сарфни жуда кўпайиб кетмоқда, озуқанинг бошқа хилларидан фойдаланиш эса ҳатто қисқариб бормоқда.

Чорвачиликни озуқа билан таъминлаш учун наҳдларнинг масъулиятини ошириш лозим. Бу кўрсаткич қишлоқ хўжалигини яхшилаш баҳола-лашнинг энг муҳим меъоридан бири бўлиши керак. Социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқиш ҳамда раҳбарларни ва мутахассисларни рағбатлантириш тадбирларини белгилашда хўжаликларнинг ўзларида етиштирилган озуқа билан таъминланганлигига алоҳида эътибор бериш лозим.

Марказий Комитетнинг Сийёси борови озуқа ишлаб чиқариш соҳасидаги тадбирларга катта аҳамият бермоқда. Эндиликда ҳали хўжалиқда иختисослашган тармоқ сифатида замонавий озуқа ишлаб чиқаришни ташкил этиш зарурлиги мутлақ равшан иш бўлиб қолмоқда. Бу иш катта умумдавлат аҳамиятига эришди. Бу тармоқда янгиликларнинг, озуқа ишлаб чиқаришни янги планлаштириш ҳамда план топшириқларини мундир ташкил қилишдан ташкил шажорий этилиши лозим.

Биз дон етиштиришда ҳамма гўш эътибор бериб келмоқдамиз. Ҳазирнинг биз-сизларки, партия XXV съездида қўйилган чинариш сардор иш уштакиси деб қайд этилди. Беш йилликнинг дастлабки икки йили мобайнида ўртача йиллик дон ўрни-йилги олинган план топшириғида белгилаган 210 миллион тонна ўрнига 209,6 миллион тонна ташкил этди. Бироқ дон, айниқса, озуқа учун дон ҳозирча етиш-малтга. Унга бўлган эҳтиёж ишлаб чиқарилаётганига нисбатан теъроқ ўсмоқда. Айрим ерларда ялли дон йиғишти-риб олинишда катта фарқ чорвачиликка салбий таъсир кўрсатади.

Оқорида мен айтиб ўтган тадбирлар — механизация, химиялаштириш ва мелiorациялаштириш ривожлантириш юзасидан мўлжалланган тадбирлар дон хўжалигини янада бақардор олиб бориш, дон экинлари ҳосилдорлигини ялли сийиб ошириш имко-нини бериши. Бу асосий йўл-дириш. Келгуси беш йилликда мамлакат бўйича дон ҳосилдорлигини ўрта ҳисобда тек-дариға 20 центнерга еткази-ши. Шимолни Кавказ, Украина, Молдавия, Белоруссия, Воетниқ бўйи ва бошқа баъзи районлар учун эса теъриқдан 35-40 центнер ва ундан ҳам кўпроқ ҳосил олиш вазифини қўйилмоқда.

Баъзи районларда дон экинлари майдонини кеңайти-риш резервдан ҳам тўлароқ фойдаланиш керак. Бу гап айниқса, Қоқоратупроқ зонага тааллуфлидир. Бу зонада учта маҳсулдор бўлма-ган бир йиллик ўтлар ва бош-қа экинлар ҳисобига дон экинлари майдонини кўпайти-риш имкониятлари мав-жуд.

Тарих, дора бугун, жав-дариш, макъмулоти дон етишти-ришга янада катта эъти-бор бериш лозим. Бир қатор хўжаликларда бу экинларга етарли баҳо берилмаётган.

Агротехника усулларининг бутун арсеналини дондан энг кўп ҳосил олишга, ерининг

унумдорлигини оширишга, деҳқончилик маданиятини оширишга сафарбар этиш, барча имконият ва резерв-лардан фойдаланиш, маҳал-лий партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, хў-жаликлар раҳбарларини ва му-тахассисларининг, совхозлар-нинг ишчиларини шу мақсадга бўйсундириш керак.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бошқа баъзи тармоқларини янада ривож-лантириш масалаларига тўх-талиб ўтмоқчиман. Бу тар-моқларнинг маҳсулоти мар-лакатнинг ўсиб бораётган эҳ-тиёжини қондиришга хизмат қилади.

Лавлагиюрликда катта иш олиб бориш зарур. Бу мас-ала бўйича биз янгида кеңай-тирилган қарор қабул қил-дик, чамаси ушбу қарор бил-ди билан танишиб чиққан бўлишимиз керак. Янги тех-нологияни жорий этиш негир-ида ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига келгуси беш йил-ликда қанд лавлагни ялли ҳо-силини анча ошириш кўзда тутилмоқда.

Қенд заводлари қувватла-ри оширилди, бу эса қанд пишириш мавсумини қисқар-тириш, лавлагини сақлаш ва қайта ишлаш даврида қанд-лактинг нобуд бўлишини қам-батириш имконини берилади.

Партия Марказий Комите-тининг топшириғига бйован СССР Министрлар Совети маҳаллий органларнинг иш-тироки билан муносабатлар, пахта, картошка, сабзавот ва мева ишлаб чиқаришни кў-пайтиришини аниқ мақсадга қаратилган программаларни ҳам ишлаб чиқмоқда.

Ҳн биринчи беш йилликда қунобақор етиштиришни кескин кўпайтириш зарур. Унинг ҳосилдорлигини оши-риш ўрим-йиғим вақтида уру-ғи нобуд бўлишига барҳам бериш, сақлаш ва қайта иш-лаш базасини актив ривож-лантириш, маҳсулотнинг бу-зиллишига йўл қўймаслик ке-рак.

Партия ва давлатнинг куч-гайратга, пахтақорлар ва ме-диораторларнинг фидокорона меҳнати тўғрисида мамлакат-да пахта етиштиришни му-тақабил кўпайтиришнинг ишончли базаси яратилди. Пахта етиштириш келгусида ҳам кўпайтирилиши лозим. Лекин гап ушунинг миқдор-курсаткичларидagina эмас.

Маҳсулот сифатини ошириш, пахтанинг илгичка толали нави-нин етиштиришни бутун чоралар билан кўпайтириш марказий вазифи ҳисоблана-ди. Юқори сифатли пахта етиштириш — мамлакатдаги барча пахтақорларнинг асо-сий вазифинидир.

Қартошка ва сабзавот инга-ри маҳсулотларга ҳам катта эътибор бериш керак. Мен уларни етиштиришда кўпай-тириш зарурлигини яна-да тўғри айтмоқдам. Бу маҳсу-лотларни етиштириш биз ис-таётганчилик учун теъ-жамат бўлиши ҳам, ҳар қолда ривожланиш ҳам. Сабзавот ҳа-қида гапирилганидан бўлса, озиғинг назаримизда бу со-ҳадани энг муҳим нарса — сабзавотчиликни сугўриш асосига ўтказишни теъроқ ишончсига етказишдан, ҳо-силдорлиги ноқуралигини қисқартиришдан, маҳсулоти-нинг юқори сифатли бўлиши-ни таъминлашдан, уни сақ-лаш ва қайта ишлашнинг моддий техника базасини мустаҳкамлашдан иборат. Қиш вақтида сабзавот билан таъминланишни яхшилаш мақ-садига, шунингдек, теплица ва парниклар қурилиши ҳи-собиға сабзавот маҳсулоти-ни кўпайтириш жуда муҳимдир. Бунда Москва, Ленинград ва бошқа шаҳарларнинг таъри-басидан фойдаланиш лозим.

Қўнча об-ҳолларининг, ўлка ва республикаларимиз-нинг таърибаси, социалистик мамлакатларнинг таърибаси шунинг кўрсатмоқдаки, янги ташкилий формалар — кар-тошка ва сабзавот етишти-риладиган иختисослаштирилган хўжаликлар ҳамда уларни сақлайдиган ва қайта ишлай-диган корхоналарни ўз ичига олган хўжалик ҳисобидан бирлашмаган асосида бу маҳ-сулотлар билан таъминлаш вазифининг аниқ муваффақ-иятли ҳал этиш мумкин. Шун-га кўра жуда янги вақтлар-нида шундай тақдирот ту-зиш тўғрисида тақдирлар киритиш ҳақида СССР Мин-

истрлар Советига топшириқ берилиши лозим.

Планларимизда РСФСР-нинг Қоқоратупроқ зонасига катта ўрин берилмоқда. Шун-ини қониқчи билан қайд қи-лиш мумкин, бу беповен ўлганини қишлоқ хўжали-гини ўзгартиришнинг белги-ланган комплекс программаси амалга оширилиши маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайти-ришда, қишлоқ меҳнатчи-ларининг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашда илобий таъсир кўрсатади. Лекин ўртага қўйилган вази-фарларни муваффақиятли ҳал этиш учун зарур бўлган иш-миқдаси ва амалий иш Ноқор-атупроқ зонани ривожланти-риш бўйича ҳали авж олди-риб юборилгани йўқ.

Беш йилликнинг икки йил-лик якунларига қараб ҳўнм юритилганда мелiorация ва ерларнинг ҳосилдорлигини ошириш, ишлаб чиқариш, уй-жой ва маданий-маиший қу-рилиш базасини яратиш топ-шириқларини бақаришда қо-лиқликка йўл қўйилмоқда. Йўл қурилишида ҳам иш қи-линди. Ойларнинг майда аҳо-ли пунктларидан обод посёл-каларга кўчириш ишлари сўст олиб борилмади. Луб-ини қайта ишлайдиган, озун-овкат ва гўшт-сут саноати корхоналарининг қувватлари-ни ошириш планда белгила-ниладиган орқалда қилиниши йўл қўйилмоқда. Чамаси, мар-казий республика ва маҳаллий органларнинг ҳамма ходим-лари ҳам Ноқоратупроқ зо-нанинг проблемаларини ҳал этишининг хўжалик сийёси муоҳиятини тўшуниб олма-ганга ўхшайдилар.

Ноқоратупроқ зонада иш олиб бориш топшириқлар ми-нистридлар ва идоралар, шунингдек, партия, совет ва хўжалик органларни қолоқ-ликка барҳам бериш ҳамда ушбу ўлка қишлоқ хўжали-гини қайта ўзгартиришни бу-тун комплекс тадбирларини бундан буюн ўз вақтида ба-жариш учун ҳамма чоралар-ни қурилиши лозим, ўн би-ринчи беш йиллик планлари-да ҳам Ноқоратупроқ зона проблемаларига тегишли эъ-тибор бериш кўзда тутил-моқда.

Синаларга маълумки, янги-да Сибирь ва Узоқ Шарқ районларига сафар қилиш. Очининг айтадиган, бу сафар-меда унутилмас таассурот-лар қолдириди. Мен меҳнат-нашлар билан, партия хўжа-лиги активи билан учрашиб суҳбатлашдим, мамлакат эко-номикасида тобора ўсиб бо-рувчи роль ўйнаётган бу го-яй йирик районнинг табиий бойлиқларини комплекс ўла-штириш ва ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш борасида олиб борилаётган ишлар билан шахсан тани-шиб имкониятига эга бўл-дим. Сафар якунлари бўйича тегишли қарор қабул қилин-гани, зарур топшириқлар бе-рилганини сизлар биласиз-лар. Бугун Сибирь ва Узоқ Шарқ қишлоқ хўжалик иш-лаб чиқаришининг фақат баъзи томонларига тўх-талиб ўтишни истардим. Гап шу-ндаки, бу соҳанинг проблем-ларини ривожлантиришнинг комплекс тадбирларида етарли ўрин олмаётган. Бу ерга қишлоқ хўжалик маҳсулотлари та-биий келтиришга катта маб-лағлар сарфланга тўғри кел-моқда. Ҳолбукин бу маҳсулоти-ларнинг қўнчилигини шу ер-нинг ўзида ҳам муваффақ-иятли равишда етиштириш мумкин бўларди. Аҳолининг гўшт, сут, тукум, сабзавот, картошка ва бошқа баъзи маҳсулотларга бўлган эҳти-ёжи маҳаллий ишлаб чиқа-риш ҳисобиға энг тўла ра-вишда қондирилиши учун бу ишни яхшилаш керак, деб ўйланман.

Ўрқорлар! Ушбу Пленум-да биз келгусида қишлоқ хў-жалик ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг асосий йўналишларини белгилаб ол-моқдамиз. Ҳозир эса бизнинг сира кечиктириб бўлмайдиган вазифини — бутун куч-гайратини ўн икки беш йил-лик планларини бақариш ва мумкин қадар кўпроқ ош-ириб бақаришга қаратишдан иборат. Деҳқончилик ва чор-вачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришда ўсишга эриши-лашга қарамай ялли маҳсу-лотнинг умумий ҳажми бўй-ича ҳам, унинг баъзи турлари бўйича ҳам беш йилликнинг дастлабки икки йили планла-ри бақарилмади.

Қишлоқ хўжалигини ри-вожлантиришда биз йил са-йини кўпроқ капитал маблаг ва моддий ресурслар ақра-тоқдамиз. Лекин шунинг ай-тиш керакики, ҳамма жойда ҳам бу маблагларнинг теги-шинча маҳсулот қайтими бе-ришига эришилмайпти. Ке-йинги икки йил мобайнида Россия Федерацияси, Украина, Қозғоғистоннинг бир қатор об-ҳоллари, Молдавия, Латвия ва Қирғизистонда қишлоқ хўжалик ялли маҳ-сулоти кўзда тутилганда ҳам бўлди. Маҳсулотни кў-пайтиришда жуда кам ўсиш-га эришган ёки ҳатто қамай-тириб юборган об-ҳоллар ҳам бор. Тамбов, Орёл, Липецк, Челябинск, Одесса, Павло-дар, Тўғрғай об-ҳолларини шулар жумласига киритиш мумкин.

Красноярск ўлкаси, Пенза, Курган, Урал об-ҳоллари дон экинлари ҳосилдорли-гида амалда бир жойда депресси-вуд турибдилар. Марказий Қоратупроқ районининг қўн-чиликлари ҳам совхозлар-ларида қанд лавлагни йиғи-штириб олиш пастлигига қол-моқда.

Ростов, Чита, Тодинқў-ғон, Шарқий Қозғоғистон об-ҳоллари ва Олтой ўлкаси гўшт етиштириш борасида ўз имкониятларидан паст дара-жада ишлайдиган ва давлатга гўшт сотиш планларини ба-жарибдилар. Шу йилларда Кемерово, Ульяновск, Жито-мир, Минск об-ҳолларининг қолхозлари, совхозларига сўт сориб олиш амалда қўпай-гани йўқ. Закавказье ва Ўрта Осиё республикаларида чор-ва моллар маҳсулдорлиги ҳазоран пастлигига қолмоқда, ўларинда етиштириш ҳисоби-ға аҳолини гўшт ва сўт маҳ-сулотлари билан таъминлаш масаласи секинлик билан ҳал этилмоқда.

Бошқа маҳсулотлар бўй-ича маълумотларни оладиган бўлсак, бу борада ҳам ҳамма бир хилда ва тегишлича таъ-рир-лиқот билан ишлайди, деб бўлмайди. Марказий Ко-митет Пленумига маҳсус таъйирлиги, Пленум қатнаш-чи қишлоқ тарқатилган Мар-казий статистика бошқарма-си маълумотларидан ҳам бу-ни кўриш мумкин. Об-ҳол-лар, ўлкалар ва республика-ларнинг раҳбарлари мана шу кўрсаткичларни тақдирли анализ қилишлари, ўзларини маҳсулот етиштириш ва таъ-йирлашда аниқ юқори даража-га эришган кўнчиликлариға иш-баслаб, зарур хулосалар чиқ-аришлари лозим.

Беш йилликнинг дастлаб-ки икки йили ичиде ҳосил бўлган маҳсулот етишмовчи-лигини тўлдирди, КПСС XXV съезди белгилаб берган топшириқларнинг сўзсиз ба-жарилишини таъминлаш зар-ур. Бунинг учун яхши им-кониятлар бор. Ўзр қониқчи билан айтиш мумкин, ба-ҳорги имтиҳондан муваффа-қиятли ўтилади — баҳорги экин экин ўз вақтида ва юқори сифатли бақарилади. Чорвачиликдаги ишлар ях-шиланимоқда. Чорва қишлови нормал ўтди. Ўтган йилга нисбатан кўп гўшт ва тукум ишлаб чиқарилиди. Чорва мол-лар ва парникларнинг бар-ча турлари миқдори ўси-ди. Умуман, айтиним мумкин, вазиат ҳозирча қулай бўл-моқда.

Лекин, ўрқорлар, олдимиз-да гўшт маҳсулоти тавр йиғим-терим даври турибди. Энг муҳим вазифа шундан иборатки, моддий-техника ба-засини ўз вақтида ва ҳар то-монлама таъйирлаш, етишти-рилган ҳосилни қисқа му-датларда йиғиштириб олиш ва ҳосилнинг нобуд бўлиши-га йўл қўймаслик керак. Чорвачилик маҳсулоти етиш-тиришни янада кўпайтири-шинг биз мавсумиданга бой им-кониятлардан энг кўп дара-жада фойдаланмоқ керак. Энг муҳим вазифарлардан би-ри — бўлажак қишлоғга мустаҳкам, юқори сифатли озуқа базаси яратишдан ибор-ат.

Ҳар бир килограмм таъир маҳсулотини сақлаш ва исте-моқига етказиб бериш ҳам муҳим вазифардир. Бунда таъйирлош, савдо, транспорт таъйирлотларининг, қайта ишлаб чиқаришнинг пухта-ти, бақариб, виждонан иш-лашга кўп нарса боғлиқ, не-дан, гўшт эъри меҳнат билан бунёд этиладиган қимматли ва ҳақиқат керакли маҳсулотлар уларнинг қўлидан ўтади.

ради, ишлаб чиқаришни ва хўжалик фаолиятини ташкил этишга салбий таъсир ўтказ-лади, ишлаб чиқаришни яна-да ўстириш учун курашни сўст рағбатлантиради. Бун-дай аҳолини тузатиш керак. Янги беш йилликда республи-калар, ўлкалар ва об-ҳол-лар, районлар, колхоз ва сов-хозлар учун қишлоқ хўжа-лигини маҳсулотлари харид қи-лишининг янги йўлга мўлжал-ланган ягона планини бел-гилаш лозим.

Айни вақтда маҳсулот етиштириш ва давлатга соти-лиши ўстиришда қисқас кўр-саткичларга эришган хўжа-ликларни рағбатлантиришни яхшилаш керак. Бу хусусла турли тақдирлар бор. Афти-дан, қишлоқ хўжалик маҳсу-лотлари сотилиши рағбатлан-тириш системасини янада та-комиллаштириш масалалари-ни малакачи ходимлар иш-тирокида илмий муассасалар-нинг жабоб этган ҳолда агроф-лика ўрганиш ва айтайлик бир йил ичиде конкрет тақ-дирларни ишлаб чиқиш, СССР Министрлар Совети эса уларни кўриб чиқиб, КПСС Марказий Комитетиға тақдим этиши зарур. Пла-нлаштириш ва рағбатланти-ришининг шундай принцип-ларини ишлаб чиқиш керакики, бу принциплар ҳозирги бо-шқаришда маҳсулот етишти-ришнинг шундай принциплари-ни бақариш учун қулай шарт-шароитларни яратиш беради, планларнинг асосланган-лигини яхшилайдиган, план-ларни тузишга нисбатан жой-ларда ҳамон олат бўлиб кел-аётган субъектнинг билдиши-ни бартараф этишни таъмин-лайдиган бўлиши.

Совхоз ишчиларини, кол-хозчиларни моддий рағбат-лантириш билан улар меҳнат-ининг натижалари, ишлаб чиқариш — фондлари ва мод-дий ресурслардан самарали фойдаланиш ўртасидеги бо-ланисини кучайтириш тўғри-сида ҳам йўлба қилиш зар-ур. Хўжаликларнинг раҳ-барлари ҳамда мутахассис-ларнинг мунофотлаш таъри-бин ҳам яхшилаш мумкин.

Қишлоқ хўжалигини ҳар томонлама интенсифика-ция қилишда материал-техника воситаларига эъти-за берилаётган, ҳам айёни қайта нисбатан саноат тармоқла-ри билан алоқаларини объек-тив равишда кеңайтириб, чу-қурлаштирилади. Бундай ш-роитларда қишлоқ хўжали-қда саноатнинг яхши йўлга қўйилган ҳамюртининг таво-б этилади. Афсуски, бу мас-ала

лада баъзи бир салбий ҳо-ллардан батамом ҳалос бў-лишга ҳозирча эришилгани йўқ.

Қишлоққа етказиб берила-ётган саноат маҳсулоти-нинг нархлари тўғрисидаги, шун-ингдек Сельхозтехника хи-зматидаги ҳамда колхоз ва совхозларга хизмат қилувчи бир қанча бошқа ташкилот-ларнинг хизматларига ҳақ тўлаш тўғрисидаги масала принципий аҳамиятга эга-дир. Кейинги йиллардаги фактлар бу соҳада ҳали кўп ишлар яхши йўлга қўйилма-ганини кўрсатади.

Агротехника комплекс тар-моқлари ўртасидеги иктисо-сий муносабатларни социалистик хўжалик юритиш принципларига мувофиқ ҳо-л-да келтириб, мана шу маса-лаларнинг ҳаммасини яхши-лаб аниқлаб олиш керак.

Ўтган йиллар мобайнида харид нархларини тақомил-лаштириш юзасидан катта ишлар амалга оширилди. Аммо, ҳозирча ҳамма маса-лани истаганимиздек тарти-бда солишти муваффақ бўли-мади. Маҳсулот баъзи тур-ларининг нархлари колхоз ва совхозларнинг харажатла-рини ҳали қоплаётгани йўқ. Бу нимага олиб бора-ди маҳсулотларни қачонлик қўл етиштирилди, улар кўрған зарар ҳам шунчаллик қўл бў-лади. Ишлаб чиқаришни ўсти-риш сўрғатларини истар-иста тамаас суъяди, шу сабаб баъзи жойларда уш ҳатто йиғиштириб қўйишга ҳам уринадилар. Аҳолини бундан буюн шундайлигига қолдириб бўлмайди. Биринчи навбатда меҳнат унумдорлигини из-чиллик билан муттасил оши-риш пасайтириш лозим. Албат-та. Лекин айни вақтда баъзи маҳсулотларнинг нархларини муайян даражада ошириш ҳам керак бўлади.

Шу муносабат билан 1979 йил 1 январдан бошлаб сўт, жуи, қоракўл, қўй гўшти, картошканинг, сабзавот ай-рини турларининг колхоз ва совхозларда рентабелли етиш-тирилишини таъминлаш учун шу маҳсулотларнинг чакана нархларини ўзгартирилди харид нархларининг ошмиши тўғрисида қарор қабул қи-линиди. Нархлар оширилиши натижасида хўжаликларда қўнчиға тўлвалар йилга тахминан 3 миллиард 200 миллион сўмга боради. СССР Министрлар Совети харид нархларини тақомиллашти-

риш борасидаги ишларни да-вом эттириш лозим.

Колхоз ва совхозларнинг экономикасини янада муста-ҳкамлаш, ишлаб чиқаришни хўжалик ҳисоби асосида юритиш учун шарт-шароит-ларни янгида келтириш мақсадида бошқа бир қанча тадбирларни ҳам амалга оширишга қарор қилинди. Рентабеллиги ҳозирги вақт-даги 15 процент ўрниға 25 процентдан паст бўлган кол-хозларни даромад солиғи тў-лашдан озод қилиш мақса-дига мувофиқ деб топилди. Совхозларнинг табиий об-ҳол-ларини кўрған зарарининг бюджетидан бир миллиард сўм миқдориде маблаг ажрат-илиши билан мана шу зарар-нинг ўринини қоплаш ҳаж-ми ошди.

Ўзингиз биласизки, мам-лакатнинг қўнчага районла-ридаги колхоз ва совхозлар 1972 ва 1975 йилларда мислсиз кўрғоқчилик оқиб-атида хўжалик юритишда гўш-тиб қилинган, бу эса улар-нинг экономикасиға салбий таъсир ўтказмай қолмади, катта молиявий қарз ҳосил бўлиб қолди. Шу билан мана шу хўжалиқларнинг экономикасини соғломлашти-риш мақсадида давлат банки ссудалари йўли билан кол-хоз ва совхозларнинг 7 ми-лиард 300 миллион сўм қар-зини ҳисобдан чиқариб таш-лаш ва 4 миллиард сўм миқдордаги кредитни тўлаш муддатини ўн икки йилга су-риш зарур деб топилди.

Колхозчиларнинг пенсия-лари тўғрисида яна бир мас-ала. КПСС Марказий Коми-тети билан СССР Министр-лар Совети партия XXV съездининг колхозчилар пен-сия таъминотини яхшилаш борасида белгилаган тадбир-ларини амалга ошириш му-датларини яқинлаштириш тўғрисида қарор қабул қи-линиди. 1980 йил 1 январдан бошлаб колхозчилар пенсия-сининг минимал миқдорини 40 процент ошириш кўзда тутилган. Кейинги беш йил-ликда, айтилган уни ишчи ва хизматчилар пенсияси дара-жасига етказиш лозим.

Колхоз ва совхозлар эко-номикасини мустаҳкамлаш ҳисобиде биз амалга оши-ришни мўлжаллаётган тад-бирлар давлатнинг қўнчиға харажатлари билан боғ-лиқ, албатта. Лекин булар колхоз ва совхоз ишлаб чи-қаришини аниқ теъроқ ўсти-риш учун янги имкониятлар

очиб беради ва шунинг қони-моқ билан айтиш мумкин-ки, давлат ресурсларига ту-шадиган дон, гўшт, сут ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳ-сулотлари қўнчилиғи, ўзини ор-тини билан қоплайди.

Лекин бу ерда шунинг яна бир қарра айтишни истар-димки, қишлоқ хўжалиғида самарадорлик харажатларга қараганда ҳозирча етарли эмас. Бинобарин ҳаммама, Марказий Комитетдан бош-лаб унинг бўлимлари, би-ринчи навбатда қишлоқ хў-жалик бўлимидегилар, шун-ингдек, СССР Министрлар Совети, Госплан, Қишлоқ хў-жалиғи министрлиги ва бош-қишлоқ хўжалик идоралари, барча бошқаришларда партия ва Совет раҳбарлари бунинг учун аниқлаб олишимиз зар-ур. Совхоз ва колхозларда моддий ва молиявий ресурслардан фойдаланишни яхши-лаш, ҳозирги шароитларда қишлоқ хўжалик ишлаб чи-қаришини ошириш вазифини биринчи ўринга қўйилмоғи лозим. Шу мақсадда паст-дан қўнчиға бўлган барча хўжалик бўғинларида икти-сод ва тежамкорлик учун, маҳсулот таннархини пасай-тириш учун, хўжалик ва ис-рофгарчилик фактларига қарши янада сабот билан ку-рашни авж олдириш зарур.

Ана шу йўлдаги қишлоқда вужудга келтирилган иктисо-дий потенциалдан гўш са-маралар фойдаланишга эри-шиш мумкин.

Пленумга таъйирларлик қи-риш чоғида қишлоқ хўжали-қ ишлаб чиқаришини бошқари-шни тақомиллаштиришга тааллуқли бир қанча маса-ла-лар юзга келди. Гап СССР Қишлоқ хўжалик министр-лиги ва қишлоқ хўжалиғи органларининг республика-лар, ўлкалар, об-ҳоллар ва районлардаги роли ҳамда маҳсулоти яхши олиши, ҳу-қуқ ва бурчларини кеңайти-риш тўғрисида, «Союзсель-хозтехника» ҳақида, колхоз ва совхозларни таъминлашнинг тартибга солиш ҳамда улар-ға ишлаб чиқариш техника хиз-матини яхшилаш тўғриси-да бормоқда. Бу масалалар эътиборга лойиқ бўлиб, иш-ла самарадорлигини ошириш учун муҳим аҳамиятга эга-дир. СССР Министрлар Со-вети республикалар ишти-рокида мана шунларнинг ҳам-масини ўрганиб, зарур тақ-дирларни ишлаб чиқиши ва уларни КПСС Марказий Ко-митетиға тақдим этиши ло-зим.

IV.

ХҲҲЖАЛИКЛАРО КООПЕРАЦИЯНИ РИВОЖЛАТИРИШДА КЎПРОҚ АКТИВЛИК ВА ИШЧАНЛИК КЎРСАТАЙЛИК

Ўрқорлар! Ишлаб чиқари-шни иктисослаштириш ва концентрациялаш, янги мар-каз-ленчиликлар социалистик ишлаб чиқариш ва меҳнат-ининг тобора умумлаштирили-ши деб атайдиган нарса ҳа-зирнинг гўш қатъий талаби, олға қийлаётган ҳаракатимиз-нинг ҳал қилувчи негизлари-дан биридир. Партия Мар-казий Комитети қишлоқ хўжа-лигини юксак даражада интенсификациялаштириш тасав-вур қилиш қийин. Бу соҳа-да ҳам тегишли бирлашма-дан ташкил этила бошланди. Молдавияда ва мамлакат-нинг бошқа районларида шу жиҳатдан қимматли, амал-да синалган таърибга эга-ми.

Хўжаликларо коопе-рация қишлоқ хўжалик маҳсу-лотлари етиштиришда, таъ-дир қишлоқ ҳаётининг бош-қа ҳамма соҳаларига жорий этилмоқда. Ана шу катта инти-за шунга ўйлаб, яхши та-биий этиш намрўқ қийим қи-лоқ, вақтин тежаб, партия қишлоқ хўжалиғи олинди қў-нчиға марраларга эришиш имконини берилади. Аммо бу — жўн иш эмаслигини эсла-туттиш керак. Ташкилий, ил-мий-техникавий ва иктисодий нуқтан назардан бу иш қол-ларини, айтайлик, йирик-лаштирилган қўра, янги беш йили ўтмишда ўтказган ишлар кўра аниқ мураккаб эканлиғи шубҳасиз.

Бу ишла биз бошлаган йўлга амалга ошириш куй сайин эътибор бериб туриш-ни, конкрет раҳбарлик қи-лишни, амалий натижаларини синчиқлаб таҳлил этишни та-лаб қилади. Партиянинг қи-шлоқ хўжалик ишлаб чиқари-шини иктисослаштириш ва концентрациялаш йўли кол-хоз ва совхозлардаги ўкин бу тармоқларга эътиборини сўсайтиришни, айниқса бу тармоқларнинг пасайтири-либ юборилиши асло қилдирма-ди. Бундай қилиш ҳали хў-

